

ségi érzetre, istenfélelemre tanítson a nevelőállam új iskolája egy új nevelési rendszer keretében.

Logikusan felépített, elmélyedő tanulmányokra épülő, alapos tudással megírt munka Saád könyve; a problémákat világosan, sok-sok példával alátámasztva, sok-sok idézettel fűszerezve tárgyalja mindenké számára könnyen érthető nyelven. Minden nevelő, aki az új világ szociális érzéstől áthatott magyar fiainak felelős vezetője és irányítója, haszonnal olvashatja Saád gondolatébresztő művét. El kell olvasnia annak is, aki felelőssége teljes tudatában nemcsak beszél az új magyar életről, hanem tettekkel is hozzájárul az új Magyarország további ezer évének kovácsolásához.

Alpár Gyula.

Életelvek — életsorsok. 1. *Epiktétos Kézikönyvecskéje*, vagyis a stoikus bölcs breviáriuma. (Kerényi Károly előszavával, Sárosi Gyula fordításában görögül és magyarul. 1942. 71. old. — 2. *Marcus Aurelius Vallomásai*. (Összeválogatta, fordította és a bevezetést írta Vajda László. 1942. 66 old.) — 3. *Szent Ágoston Vallomásai*. (Bevezetést írta, fordította és összeválogatta Horváth Miklós. 1942. 64 old. — 4. *II. Rákóczi Ferenc Emlékezései és Vallomásai*. (A szemelvényeket fordította és bevezette Geréb László. 1942. 72 old.) — Az *Officina* kiadásai.

A legújabb Utasítások gyakran kiemelik azt a jelentős nevelői hatást, amelyet az irodalom és történelem tanítása során az eredeti alkotásoknak vagy egykorú forrásoknak bemutatása gyakorolhat a növendékek lelkére. A remekművekből vett szemelvények ízlésüket fejlesztik, a naplók, emlékiratok és egyéb feljegyzések pedig mélyebb bepillantást engednek a kornak eszmévilágába, egyben fényt vetnek a nagy egyéniségek jellemére továbbá az életéről és az emberi hivatásról való felfogásukra.

Nevelői munkánknak ehhez követelményéhez nyújt segítséget az *Officina* kiadásában megjelent több ízléses kiállítású könyv, amelyek nagy írók, gondolkodók és vezéregyéniségek naplóból, vallomásaiból mutatnak be ügyesen kiválogatott szemelvényeket.

1. *Epiktétos Kézikönyvecskéje* a neves stoikus bölcselőnek azokat az életelveit tartalmazza, amelyeknek feladata a gyakorlati élet kiegyensúlyozottságát, megelégedettségét és higgadt nyugalalmát előmozdítani. Kerényi Károly az *Előszó*-ban a stoikus világnézetet beállítja a bölcselői gondolkodás fejlődési sorába. A fordító pedig magyarázatot csatol a műhöz, amelyben a stoikus erkölcsbölcselet és embereszmény sarkalatos fogalmait világítja meg. Fordításában szóhasználata nem mindig következetes (pl. a phantasia kifejezés visszaadása). Erénye, hogy a szöveghűséget sikeresen össze tudja egyeztetni a magyarosság követelményeivel.

2. Szerves folytatása ennek az életszemléletnek *Marcus Aurelius Vallomásai* c. kötet. A bevezetésben Vajda László a filozófuscászár lélekrajzát és erkölcsi jellemképét vázolja mély árnyalású és kifejező vonásokkal. A hű és választékos fordítás ízelítőt ad Marcus Aurelius sajátos stílusából és megérezeteli lelkének állandó feszültségét és nyugtalanságát.

3. *Szent Ágoston Vallomásai* már a kereszténység világába vezetnek. Horváth Miklós bevezetője az átélés és alapos elmélyülés frigyéből született. Ismerteti szt. Ágoston életét, az eretnenségek közül való kiütkeresését, majd irodalmi munkásságát. Fordítása könnyed, kifejező. A szemelvényeknek pedig

a könyv szűk kereteihez mért kiválogatása sikeres és így valóban szemléletesen tudják elénkvarázsolni az ágostoni lélek vívódó eszménykeresését.

4. II. Rákóczi Ferencnek két inásából, az Emlékezésekből és a Vallomásokból mutat be fejezeteket Geréb László. A kiszemelt részek feladata, hogy Rákóczit két oldalról mutassák be: az állandóan önkéjébe mélyedő elmélkedőt és a nemzeti mozgalom élén álló vezért. A bevezetése ösztövére szempontjaival szűkreszabott stílusával gyakran inkább csak sejtet.

A sorozat megindítását a szélesebb magyar olvasóközönség nagy érdeklődéssel fogadta. Ennek kézzelfogható bizonyossága a csinos kötetek nagy kelendősege. Bennük a humánum-eszme és a nemzeti öntudat egy-egy klasszikus gondolkozója szólal meg és tesz vallomást múlhatatlan értékekről. Ez avatja a könyveket a nevelők hasznos útítársáivá is.

Visy József.

Balla Antal, Magyarország története. Budapest, 1942. Singer és Wolfner, 341 lap.

Balla Antal Magyarország történetét foglalta össze egy szép kiállítású kötetben.

A kidolgozást illetőleg a mű szerkezetét úgy tagolta, hogy a könyv első fele foglalkozik a legrégibb időkől az 1790/91-i országgyűlésig terjedő részszel, az egész második fele pedig az azóta elteit idővel. Az anyag tehát olyan olyan mértékben tágul, amint közeledünk a jelenhez, azaz két aránytalan részt kapcsol össze.

A mű első fele előbb Mátyás haláláig mutatja be a magyar nagyhatalom kialakulását, közép- és reneszánszkori fejlődésünket.

A politikai történet vázára épít. A hadvezérek, királyok, államférfiak tetteit mondja el, csatákat, törvényeket, adatokat, eseményeket sorol fel. Ezek alapulvételével tölti meg művét szellemmel. Vitathatatlan adatok, a legújabb buvárokodások eredményei alapján dolgozik. A nagyobb történelmi hősoket méltató s a kisebb fejezeteket lezáró jellemzései kiténőek. Sok új szempontra mutat rá, sokszor cáfolja az eddig elterjedt és meghaladott közfelfogást. Mértéktartó, nyugodt és előkelő vonalvezetéssel maga veti fel az átlag-műveltségű olvasó lelkében feltámadó kétségeket és megfelel rájuk. Így magyarázza meg például: nem volt-e hiba a magyarság erőszakos térítése? Nem, hiszen a régi pogány hitben nem élehetett volna tovább Európa közepén. Kifejti, hogy Szent István kultúrája mennyire latin és keresztény kultúra volt és nem germán, mint sokan gondolják. Beszél a nagy királynak az ország érdekében „felülről csinált forradalmáról”. Rámutat arra, hogy maga a nemzet milyen szilárd és fölényes volt már akkor a dinasztia tagjainak a középkorra jellemző versengései közben is, pl. a német támadások visszaverésében, a tártárjárás kiheverésében. Méltatja a kiváló Árpádok sorsdöntő szerepét, akik Ostmark és Bizánc között tartós államalakulatot tudtak fejleszteni. Nagy Lajosban a középkori lovag jellemvonásait is hangsúlyozza. Mátyást csak mint politikust vizsgálja. Elemzi az ő nagy tervét, az erős nemzeti állam létrehozását, a császárságért való törekvéseit, előfeltételeit a török ellen tervezett élet-halálharcnak. Sikertült fejezet mutatja be a korszak gazdaságtörténetét, ipari, földművelési, kereskedelmi fejlődését.

A következő rész a törökök és Habsburgok alatti 300 évvel foglalkozik. Kifejti itt többek között, hogy Mohács előtt főuraink nem voltak rosszabbak, mint bárhol másutt, de nálunk nem volt az osztályönzésnek korlátokat szabó